

Magyar Helsinki Bizottság

JELENTÉS A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG 2015. OKTÓBER 2-I LÁTOGATÁSÁRÓL A CSONGRÁD MEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG SZEGEDI HATÁRRENDÉSZETI KIRENDELTSÉGÉN

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR), az Országos Rendőr-főkapitányság és a Magyar Helsinki Bizottság között fennálló háromoldalú megállapodás alapján a Magyar Helsinki Bizottság emberi jogi megfigyelő látogatást tett 2015. október 2-án a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Szegedi Határrendészeti Kirendeltségén. A látogatáson Bakonyi Anikó menekültügyi projektkoordinátor és dr. Somogyvári Zoltán jogi előadó vettek részt.

A monitorozó látogatás elsődleges célja az előállított külföldiek elhelyezési körülményeinek vizsgálata, különös tekintettel a sérülékeny, különleges bánásmódot igénylő személyekre; illetve annak felmérése, hogy a Helsinki Bizottság milyen módon tudná – például információs anyagokkal, tanácsadással, stb. – segíteni a menedékkérők humánus elhelyezését, illetve védelemhez való hozzáférését, ezáltal a rendőrségi helyi állományának munkáját.

A látogatás során a Bizottság megfigyelői először találkoztak a Határrendészeti Kirendeltség képviselőivel, Honfi Péter idegenrendészeti főosztályvezetővel és a Kirendeltség gazdasági vezetőjével, majd ezt követően felkeresték a külföldiek előállítására használt helyiségeket a rendőrségi objektum északi és déli oldalán. Az előállító-helyiségekben a Bizottság megfigyelői számos fogvatartott külföldivel beszéltek. A látogatás során a rendőrség mindvégig teljes körű tájékoztatást adott és igyekezett elősegíteni a látogatást, amit ezúton is köszönünk. A látogatás legfontosabb megállapításai a következők:

1. Általános megállapítások

A szerb-magyar határszakaszon előállított külföldiek száma jelentősen megnőtt a nyári időszakban. 2015. szeptember 15-én megnyílt a röszkei és tompai tranzit zóna, ami a déli határszakaszon biztosít hozzáférést a menedékkérőknek az ország területéhez és a menedékjogi eljáráshoz. Ugyanakkor szeptember 15. óta a határzár tiltott átlépése bűncselekmény lett. A rendőrség tájékoztatása szerint a mélységi elfogások száma a látogatás idején napi 50 és 150 között mozgott. A határzár tiltott átlépése miatt a külföldieket a Szegedi Rendőr-főkapitányság előállító helyiségeiben állítják elő, míg a Szegedi Határrendészeti Kirendeltségen azokat tartják őrizetben, akikkel szemben nem indult büntetőeljárás, valamint azon személyek családtagjait, akikkel szemben indult büntetőeljárás a határzár tiltott átlépése miatt, ám a büntetőeljárásuk ideje alatt máshol vannak előzetes letartóztatásban. A látogatás napján a horvát határ még nyitva volt, így a Magyarországra irányuló migráció főleg ezt határszakaszt érintette. Ezzel együtt a kirendeltségen 111 fő tartózkodott a Bizottság látogatásakor.

A kirendeltség déli oldalán található egy új/felújított épület, melyben a vizsgáló mellett két előállításra szolgáló, ráccsal elkülönített rész („ketrec”) is volt a megfigyelők látogatásakor. A rendőrség tájékoztatása alapján a külföldiek addig tartózkodtak itt, ameddig sor nem került meghallgatásukra és az ujjlenyomatvételre, ezután kerültek át a keleti vagy az északi oldalon levő, korábbi garázsokon belül kialakított ketrecekbe. Ez jó esetben csak néhány óra, de függ a tolmács elérhetőségétől, így az itt-tartózkodás hosszabbra is nyúlhat. A kirendeltségen a külföldiek általában 36-48 órát töltenek.

2. Általános fogvatartási körülmények, mozgástér, hőmérséklet

Az újonnan megnyílt déli szárnyban két előállításra használt ketrec volt található. Egy ketrec mérete körülbelül 30-32 m² (8*4 m). A két ketrecben fekvőalkalmatosságként pusztán a hideg földre fektetett matracok szolgáltak, a bent található padokon csak néhányan tudtak leülni egyszerre. A látogatásunk idején a legtöbben a földön ültek vagy feküdtek. A fogvatartottak takarókat kaptak. A látogatás idején mindkét ketrecben zsúfoltság uralkodott. A legtöbb fogvatartott **kisgyermekes család volt**, köztük volt számos várandós nő és kisgyermek is, akik az éjszakát a földön fekvéssel illetve ülve töltötték a **fűtetlen** ketrecben.

Az északi szárnyban található előállító helyiségben merőben más körülmények uralkodtak. A korábbi garázsban kialakított ketrecben számos ágy található. A látogatás időpontjában itt összesen 5 személy tartózkodott: két kisgyermekes család, akik itt töltötték a határzár tiltott átlépése miatt indított büntetőeljárás bírósági tárgyalása előtti éjszakát, míg a családok férfitagjai előzetes letartóztatásba kerültek. Itt tehát zsúfoltságot nem tapasztaltunk. A fűtőtestek viszont a látogatás idején **nem működtek**, a helyiségben

hideg – a megfigyelők becslése szerint 12-16 fok – volt, ami alkalmatlanná tette a helyiséget többórás emberi tartózkodásra, különösen a kisgyerekek számára. Sajnálatos, hogy a Bizottság 2015. február 24-i látogatásakor is ugyanez volt a helyzet, amin a megfogalmazott ajánlásunk ellenére sem sikerült azóta változtatni. Az intézmény gazdasági vezetője a probléma felvetésére elmondta a Bizottság képviselőinek, hogy társasházi lakásában sem fűt még októberben, ezért szerinte az udvari garázsban sem indokolt a fűtés beindítása annak ellenére, hogy az ott tartózkodók láthatólag fáztak. Ezen kívül hozzátette, hogy a külföldieket senki nem hívta Magyarországra.

3. Ellátás, a vízhez és WC-hez való hozzáférés

A déli szárnyban nem volt sem ivóvízcsap, sem WC a ketreceken belül. A **WC-használatra így csak rendőri kísérettel**, külön kérésre volt lehetőség. Ivóvizet a fogvatartott külföldiek műanyag palackokban kaptak.

Az északi szárnyban elkülönített WC és ivóvízcsap is található a ráccsal elkerített részen, itt ezzel kapcsolatban problémát nem láttunk.

A megkérdezett fogvatartottak szinte mindegyike panaszkodott arra, hogy **a kapott étel kevés**, mivel csak kisméretű, előre csomagolt szendvicset kaptak naponta háromszor. Az étel minőségére panasz nem érkezett, ám a Bizottság megfigyelői szerint továbbra is elfogadhatatlan, hogy a külföldiek az adott esetben 36-48 órás őrizetük ideje alatt sem kapnak meleg ételt. A meleg étel hiánya különösen annak fényében volt aggályos, hogy a külföldiek egy nagy része az előállításukat megelőzően sem evett már meleg ételt, s kimerült szervezetük a hideg ketrecekben, meleg tea és meleg étel nélkül még inkább le tud gyengülni.

4. Bánásmód

Bántalmazásra, szóbeli abúzusra jelen látogatás során panasz nem érkezett.

5. Sérülékeny csoportok

A látogatás idején számos **kisgyermek** tartózkodott az objektumban. Az északi szárnyban elhelyezett családok láthatólag fáztak, a gyerekeket többszörösen takarókba csavarva tudták csak a hidegtől megóvni. A déli szárny két túlsúfolt ketrecében is több kisgyermek tartózkodott. A gyermekes családok elhelyezésére itt a többi migránsnal – jellemzően fiatal egyedülálló férfiakkal – együtt került sor, **anélkül, hogy a gyermekek speciális igényeit vagy sérülékenységét felmérték vagy figyelembe vették volna.**

6. Információhoz való hozzáférés

A Bizottság megfigyelői a déli szárnyban tartózkodó őrizeteseikkel beszélve azt tapasztalták, hogy nagyon kevés információval rendelkeznek mind a fogvatartásuk okát, mind az eljárást és annak lehetséges kimenetelét illetően. A büntető eljárás hatálya alatt álló családokkal, az északi szárnyban, a Bizottság közös nyelv hiányában nem tudott beszélni. A ketreceken belül információs anyagok nem álltak a fogvatartottak rendelkezésére.

A kirendeltségen az ott szolgálatot teljesítő rendőrökön kívül más nem tartózkodott, aki rendszeresen tájékoztathatta volna a külföldieket. Sem civil szervezetek, sem a Vöröskereszt képviselőivel nem találkoztak a Bizottság megfigyelői. A Bizottság jogi képviselője, a Határőrség Országos Parancsnoksága, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság és Magyar Helsinki Bizottság között fennálló háromoldalú megállapodás alapján havonta egyszer látogatja a kirendeltséget.

7. Összegző megállapítások és ajánlások

Az északi szárny és déli szárny előállító helyiségeiben hosszabb, többórás emberi tartózkodásra alkalmatlan hideg uralkodott. A helyiségekben található fűtőtestek a fogvatartottak elmondása és a megfigyelők tapasztalata alapján sem működtek. A sokórás vagy többnapos fogvatartás akár 10 fokos hidegben önmagában is embertelen bánásmódnak minősül, ám túlsúfolttsággal párosulva még súlyosabban embertelen bánásmódnak minősül.

- ***A Helsinki Bizottság ismételten javasolja, hogy haladéktalanul biztosítsák az északi és a déli szárnyban is a hosszabb emberi tartózkodásra alkalmas (minimum 20 fokos) hőmérsékletet a fűtőtestek megfelelő működtetésével, szükség esetén plusz hőszigetelő üzembe helyezésével.***

- **Javasoljuk, hogy a külföldiekkel dolgozó munkatársak vegyenek részt érzékenyítő tréningen, aminek keretében tájékozódhatnak a migráció okairól és a hozzájuk érkező külföldiek körülményeiről.**

Súlyos hiányosságot jelentett a WC-hez és ivóvízhez való közvetlen hozzáférés hiánya a déli szárnyban.

- **A Helsinki Bizottság javasolja, hogy biztosítsák a déli és a keleti szárnyban is a WC-hez és ivóvízhez való, ellenőrzés nélküli, zavartalan hozzáférést.**

Súlyos problémát jelentett, hogy a kiemelten sérülékeny, speciális igényekkel és jogosultságokkal rendelkező, a határátlépés előtti sokszor többnapos, többhetes utazást általában rendkívüli módon megszenvedő gyermekeket túlzásúlt ketrecekben, számos felnőttel együtt helyezték el hosszú órákra, akár napokra. Egy csecsemő vagy kisgyermek számára akár egy egynapos fogvatartás is – a tapasztalt körülmények között – súlyos, maradandó traumát okozhat. A Helsinki Bizottság álláspontja szerint ez a gyakorlat tarthatatlan, felveti az embertelen bánásmód veszélyét (a strasbourgi bíróságnak a gyermekek idegenrendészeti célú fogvatartásával kapcsolatos döntési gyakorlata alapján).

- **Javasoljuk egy olyan szakmai protokoll haladéktalan bevezetését, amely az első pillanattól kezdve kiemeli a gyermekes családokat a többi előállított közül, számukra megfelelő, elkülönített elhelyezést biztosít megfelelően fűtött/szellőző, ivóvízzel és WC-vel felszerelt helyiségben, illetve gondoskodik a ügyintézés felgyorsításáról (például azzal, hogy a többi előállítotthoz képest elsőbbségi elbánást biztosít) és a gyermekek különleges igényeinek teljesítéséről (pelenka, tápszer, szükség esetén extra élelmiszer, alaposabb orvosi vizsgálat, stb.).**

Budapest, 2015. november 6.

Tisztelettel:

dr. Pardavi Márta

társelnök

Magyar Helsinki Bizottság